

Warszawa, 21 marca 2023 r.

Szanowni Państwo,

W imieniu Green REV Institute, think tanku, inicjatora i operatora koalicji Future Food 4 Climate, zrzeszającej 78 organizacji społeczeństwa obywatelskiego, chcemy podziękować za możliwość przedstawienia stanowiska w konsultacjach publicznych ws. Programu Owoce, Warzywa i Mleko w szkole oraz przedstawić nasze stanowisko.

Green REV Institute

Green REV Institute to zielony think tank, watchdog klimatyczny działający dla transformacji systemu żywności. Green REV Institute łączy kropki na mapie praw człowieka, praw zwierząt i klimatu. Założony w 2014 r. włącza dla zmiany systemowej osoby aktywistyczne, buduje współpracę i partnerstwa dla transformacji systemu żywności.

Green REV Institute to organizacja członkowska 50by40, Eurogroup for Animals, World Federation for Animals, European Vegetarian Union, Aquatic Animal Alliance, TAPP Coalition, PlantEurope Network, OFOP, Niech Żyją, jedna z 10 NGO w EU Platform on Animal Welfare. Green REV Institute wspiera Plant Based Treaty.

Green REV Institute zainicjował i jest operatorem pierwszej rzeczniczej koalicji dla naprawy systemu żywności w Polsce Future Food 4 Climate, organizatorem międzynarodowego wydarzenia European Vegan Summit, producentem raportu Wegańska Warszawa oraz Posłuchaj Wegańskich Biznesów.

Green REV Institute realizuje działania na rzecz włączania młodych osób do działań systemowych. Obecnie realizuje projekt Green Advocacy Academy, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach programu Erasmus +.

Program Owoce, Warzywa i Mleko w Szkole

Jak stwierdza sama Komisja Europejska w zaproszeniu do składania uwag: “W ramach tej inicjatywy określono warunki, na jakich organy krajowe mogą przyznawać zaliczki osobom ubiegającym się o pomoc począwszy od roku szkolnego 2023/2024. W ten sposób pomaga się zapewnić prawidłowe zarządzanie funduszami UE.” Uważamy, że kluczowe dla konsultacji jest zdanie dot. prawidłowego zarządzania funduszami unijnymi. Środki unijne powinny wspierać inicjatywy, projekty, programy, które wspierają realizację Europejskiego Zielonego Ładu, strategię Od pola do stołu i są spójne i zgodne z założeniami i ambicjami polityk klimatycznych, społecznych i długotrwałą wizją rozwoju UE.

Jako Green REV Institute i koalicja Future Food 4 Climate od wielu miesięcy podnosimy w debacie publicznej i działaniach rzeczniczych konieczność dostosowania narzędzi Wspólnej Polityki Rolnej do wyzwań związanych z katastrofą klimatyczną, bezpieczeństwem żywności i bezpieczeństwem żywnościowym oraz ubóstwem żywnościowym. Chcemy podkreślić, że Program Owoce, Warzywa i Mleko w szkole to jeden z elementów Wspólnej Polityki Rolnej i powinien służyć transformacji i naprawie systemu żywnościowego, a nie powodować kolejne szkody: na poziomie edukacyjnym, świadomościowym (skierowany jest przecież do osób młodych), na poziomie zdrowotnym (najnowsze badania wyraźnie wskazują na przeciwwskazania i zagrożenia związane ze spożywaniem mleka zwierzęcego), na poziomie wspierania ferm przemysłowych (zgodnie z uzyskaną przez nas informacją od Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa: *“Obecne brzmienie przepisów prawa krajowego oraz UE nie wprowadza obowiązku dostarczania do szkół podstawowych w ramach Programu*

dla szkół produktów ekologicznych.” Oznacza to, że dostarczane do szkół mleko zwierzęce może i zapewne pochodzi z produkcji przemysłowej, która nie tylko powoduje ogromne cierpienie zwierząt tzw. hodowlanych, ale także: niszczy życie i zdrowie mieszkańców i mieszkanki sąsiadujących z fermami miejscowości ([pozwolimy sobie przytoczyć tutaj przykład walki mieszkańców i mieszkanki, którzy w ostatnim miesiącu uzyskali przychylny im wyrok w Wojewódzkim Sądzie Administracyjnym, występując przeciwko inwestycji fermy krów tzw. mlecznych inwestora Hedra Foods](#)). Komisja Europejska powinna więc nie tylko dokonać przeglądu i monitoringu oraz wskazać z jakich ferm, hodowli pochodzi mleko, które jest dostarczane do placówek edukacyjnych, tak, aby możliwa była ocena jakie koszty powoduje Program dla lokalnych społeczności, bioróżnorodności, zanieczyszczenia powietrza, wody, gleby, zdrowia ludzi.

Chcemy zwrócić uwagę Komisji Europejską na fakt, że Program Owoce, Warzywa i Mleko w szkole stoi w sprzeczności z wynikami przedstawionymi w dokumencie roboczym Komisji Europejskiej [Drivers of Food Security](#), w którym KE stwierdza, że: *“Ponadto nasze obecne wzorce żywieniowe przyczyniają się do wzrostu zachorowań na kilka chorób niezakaźnych, takich jak choroby układu krążenia, otyłość, cukrzyca i nowotwory. W UE, z kilkoma wyjątkami, spożycie owoców, warzyw, roślin strączkowych, orzechów, pełnego ziarna i błonnika pokarmowego oraz potasu jest niższe niż zalecane poziomy spożycia, podczas gdy całkowite spożycie energii, czerwonego (w tym wszystkich przetworzonych) mięsa, jak również tłuszczów nasyconych, cukrów całkowitych i wolnych i sodu są wyższe. (...) Szacuje się, że w regionie UE 59% dorosłych i około jedna trzecia dzieci w wieku 5-9 lat ma nadwagę lub otyłość, a 23% otyłość (OECD, 2019) i być może kontrintuicyjnie, współlistnieją one również z niedoborami mikroelementów. “ **Dr. n. med. Tomasz Jeżewski**, ekspert Rady Ekspertckiej Green REV Institute, kardiolog, popularyzator diety roślinnej, edukator na temat zdrowego stylu życia mówi jasno: “Produkty nabiałowe są najbardziej rozpowszechnionymi alergenami pokarmowymi na świecie. Rozpoczynając od bardzo rozpowszechnionej nietolerancji laktozy, poprzez skazy białkowe i dane dokumentujące zwiększone ryzyko występowania u nas schorzeń o podłożu autoimmunologicznym takie jak na przykład jak cukrzyca typu 1. W przypadku spożywania*

produktów nabiałowych w pierwszych miesiącach życia człowieka notujemy 400% większe ryzyko wystąpienia tego typu cukrzycy w kolejnych latach (wg analizy Villagran-Garcia, Edna F, et al.). (...) Wysoka zawartość krowich hormonów w produktach nabiałowych zaburza gospodarkę hormonalną ludzi. Rodzi to istotne konsekwencje zdrowotne dla ludzi w każdym wieku, ale szczególnie dla dzieci przed okresem dojrzewania. Dysponujemy danymi o przyspieszaniu dojrzewania dziewczynek, sprzyjaniu występowaniu zmian trądzikowych i wielu innych zaburzeń. (..) **W USA zgodnie z odpowiednimi orzeczeniami Sądu Najwyższego produkty mleczne nie mogą już być promowane jako żywność prozdrowotna. Czas abyśmy kierując się interesem zdrowotnym obywateli EU również zmienili nasze w tym temacie myślenie.**”

Bardzo ważnym aspektem, który musi być wzięty przez Komisję Europejską jest także fakt, że Program Owoce, Warzywa i Mleko w Szkole w obecnym kształcie dyskryminuje i wyklucza ze wsparcia osoby uczniowskie, dzieci i młodzież, które nie spożywają nabiału zwierzęcego. W [badaniu przeprowadzonym przez Green REV Institute, Rodziców dla Klimatu, Akcje Demokrację, Future Food 4 Climate](#), wskazaliśmy, że przez brak dostępności opcji wegańskich i wegetariańskich w stołówkach część osób uczących się je wbrew swoim przekonaniom. **Prawie 15% (14,6%) osób zadeklarowało taką praktykę.** Konieczne jest więc włączenie fortyfikowanych napojów roślinnych do Programu i zakończenie finansowania mleka zwierzęcego i jego przetworów.

Program Owoce, Warzywa i Mleko w Szkole - konieczne zmiany

27 lutego 2023 r. skierowaliśmy do Posłów i Posłanek do Parlamentu Europejskiego, zasiadających w Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi (AGRI PE), [list ws. rewizji Programu](#). Komisja oraz osoby decydenckie muszą rozpocząć etap wdrażania ambicji Europejskiego Zielonego Ładu i rozpocząć zieloną, roślinną transformację systemu żywności. 90 milionów euro rocznie, ze środków podatników i podatkniczek UE nie może wspierać sektora hodowlanego,

katastrofy klimatycznej, zdrowotnej i wykluczania osób, które świadomie decydują się na diety roślinne. Apelujemy do KE o podjęcie kroków dla naprawy Programu i nadania mu funkcji edukacyjnej, budowania świadomości, zdrowotnej, społecznej. Osoby uczniowskie z całej Unii mają coraz większą świadomość w zakresie wpływu sektora hodowlanego na planetę, prawa człowieka i prawa zwierząt. Czas, aby osoby decydenckie i władze UE odpowiedziały na ich potrzeby.

Będziemy wdzięczni za uwzględnienie naszego stanowiska.

Z poważaniem,

Green REV Institute